

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مهمانی و میزبانی

(بایدها و نبایدهای مهمانی در آموزه‌های اسلامی)

A-PDF

Watermark

رضا وطن دوست

سرشناسه.....: وطن دوست، رضا، ۱۳۳۹
عنوان.....: مهمانی و میزبانی (بایدها و نبایدهای مهمانی در آموزه‌های اسلامی)
مشخصات نشر.....: مشهد، کتاب وطن، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری.....: ۲۵۲ صفحه رقعی
شابک.....: ۹۷۸۶۰۰-۹۵۵۷۵-۰-۹
وضعیت فهرست نویسی.....: فیفا
یادداشت.....: کتابنامه
موضوع.....: مهمانی‌ها - جنبه‌های مذهبی - اسلام
موضوع.....: آداب معاشرت اسلامی - جنبه‌های قرآنی
موضوع.....: آداب معاشرت اسلامی - احادیث
رده‌بندی کنگره.....: ۱۳۹۴ م/ ۹۰۹/ ۲۵۴ BP
رده‌بندی دیویی.....: ۲۹۷/۶۵۱
شماره کتابشناسی ملی.....: ۳۹۲۰۰۵۱

مهمانی و میزبانی؛ بایدها و نبایدهای مهمانی در آموزه‌های اسلامی

نویسنده: رضا وطن دوست
ویراستار: وحید فتنی انتشارات کتاب وطن

طراح جلد: میثم محتاجی

ناشر: انتشارات کتاب وطن

نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۴

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۹۵۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

vatandoust.r@Gmail.com

سفارش: ۰۷۷۷۳۰۳۶۳ - ۰۵۱ و ۰۱۲۵۵۱۲۵۵۱۲۰۹۱۵۵

فهرست مطالب

۱۵.....	سخن ناشر.....
۱۷.....	مقدمه.....
۱۹.....	بخش اول: کلیات.....
۲۰.....	فصل اول: مفهوم میزبانی.....
۲۱.....	۱. مهمان.....
۲۲.....	۲. میزبان.....
۲۳.....	۳. ضیافت.....
۲۵.....	فصل دوم: پیشینه مهمانی.....
۲۸.....	فصل سوم: ارزش معنوی مهمانی و مهمانداری.....
۳۰.....	۱. فضیلت مهمانی و مهمانداری.....
۳۵.....	۲. منزلت و جایگاه معنوی مهمان.....
۴۰.....	۳. منزلت و جایگاه معنوی میزبان.....
۴۳.....	فصل چهارم: عوامل و پیش زمینه های مهمانی.....
۴۳.....	۱. سخاوت.....
۴۶.....	۲. برخورداری از روحیه اجتماعی.....
۴۷.....	۳. جرئت و جسارت.....

۴. تواضع و رفتار فروتنانه ۴۹
- فصل پنجم: اصول مهمانی ۵۳
 ۱. اخلاص و نیت خدایسندانه ۵۳
 ۲. شأنیت در مهمانی ۵۶
 ۳. حلال محوری و حلال خوری ۵۹
 ۴. رعایت تعادل در هزینه‌ها ۶۲
 ۵. آبروداری ۶۵
- بخش دوم: وظایف مهمان ۶۷
 - فصل اول: وظایف مهمان پیش از مهمانی ۶۸
 ۱. دعوت و ضرورت پذیرش آن ۶۸
 ۲. پرهیز از حضور بدون دعوت ۷۰
 - کم توقعی مهمان بی دعوت ۷۲
 ۳. رفتن به هنگام: ۷۳
 - الف: پرهیز از زود رفتن ۷۴
 - ب: پرهیز از دیر رفتن ۷۴
 ۴. نباید هر جا مهمان شد ۷۶
 ۵. توصیه‌های لازم به همراهان ۸۱
 ۶. عاری از غم و غصه ۸۲
 ۷. همراه داشتن هدیه ۸۳
 ۸. تمیزی و آراستگی ۸۳
 - نظافت و پاکی ۸۴
 - خودآرایی ۸۵
 - به کار گیری بوی خوش ۸۶

۸۸	زدودن بوی نامطبوع از بدن
۸۸	الف: بوی دهان
۸۹	ب: بوی عرق
۹۰	خودآرایی های ممنوع
۹۰	الف: آرایش های ممنوع
۹۰	(۱) آرایش زنان برای غیر شوهر
۹۱	(۲) آرایش برای فخر فروشی
۹۱	(۳) نامطلوب بودن آرایش در زمان مصیبت
۹۲	(۴) افراط در مصرف لوازم آرایشی
۹۳	ب: لباس های ممنوع
۹۳	(۱) لباس بهرات
۹۴	(۲) فخر فروشی
۹۴	(۳) لباس ویژه مردان برای زنان و برعکس
۹۶	۹. طلاع دادن و قطعی کردن
۹۶	۱۰. رعایت قانون پارکینگ
۹۷	فصل دوم: وظایف مهمان در حال مهمانی
۹۷	گفتار اول: آداب ورود به مهمانی
۹۷	۱. اذن خواستن
۱۰۰	۲. سلام دادن
۱۰۳	۳. دست دادن
۱۰۴	۴. معانقه
۱۰۵	۵. نظم در چپش کفش

۶. همراه نداشتن شیء گل آلود ۱۰۵
- گفتار دوم: هم‌نشینی و آداب نشستن ۱۰۵
۱. موقعیت‌گزینی و مکان نشستن ۱۰۶
۲. رعایت فاصله در نشستن ۱۰۸
۳. پرهیز از گشاده نشینی ۱۰۹
۴. مؤدب نشینی ۱۱۲
۵. رعایت حقوق هم‌نشینان ۱۱۲
۶. پرهیز از رد احسان ۱۱۳
- گفتار سوم: گفت‌وگو و آداب آن ۱۱۴
۱. نرم و نازک‌گویی ۱۱۴
۲. پرهیز از بلندگویی ۱۱۶
۳. پرهیز از پرگویی ۱۱۷
۴. پرهیز از نجوا ۱۱۸
۵. سنجیده سخن گفتن ۱۲۰
۶. پرهیز از جدال بر حاصل ۱۲۱
۷. سخن عالمانه ۱۲۲
۸. پرهیز از قطع سخن دیگران ۱۲۳
۹. پرهیز از قضاوت‌های غیر مسئولانه ۱۲۴
۱۰. گپ زدن نه بحث کردن ۱۲۴
۱۱. پرهیز از عیب‌گویی ۱۲۵
۱۲. برخورداری از هنر گوش دادن ۱۲۵
۱۳. عدم غفلت از میزبان ۱۲۶
- گفتار چهارم: حفظ حرمت خود و دیگران ۱۲۷

۱. پرهیز از خیره شدن و چشم‌چرانی ۱۲۷
۲. نخندیدن به اشتباهات دیگران ۱۲۸
۳. بروز رفتار متناسب با غم و شادی ۱۲۸
۴. پرهیز از شوخی نابجا ۱۲۹
۵. پرهیز از فخر فروشی ۱۳۰
۶. حفظ لباس رسمی ۱۳۲
۷. پرهیز از نگاه کردن پی‌درپی به ساعت ۱۳۲
۸. پرهیز از دستور به صاحب‌خانه ۱۳۲
۹. مراقبت درست از کودکان ۱۳۳
۱۰. خمیازه ۱۳۴
۱۱. آروغ زدن ۱۳۴
۱۲. هماهنگی در ساعت خواب ۱۳۵
۱۳. پرهیز از عادت‌های ناروا و بی‌ادبانه ۱۳۵
۱۴. سیگار کشیدن ۱۳۶
۱۵. پرهیز از تصرف‌های نابجا ۱۳۷
- الف: پرهیز از تعارف غذای خود به دیگر مهمان‌ها ۱۳۷
- ب: به همراه بردن خوراکی ۱۳۸
- ج: پرهیز از برداشتن گوشی تلفن میزبان ۱۴۰
- د: پرسیدن سؤال‌های خصوصی و بی‌مورد ۱۴۱
- گفتار پنجم: آداب غذا خوردن ۱۴۲
- الف: آداب پیش از غذا ۱۴۲
۱. پرهیز از نگاه پیوسته به آشپزخانه ۱۴۲

۲. پرهیز از کم شمردن غذا ۱۴۲
۳. به انتظار دیگران ماندن برای صرف غذا ۱۴۳
۴. احترام به بزرگ‌ترها ۱۴۴
۵. منتظر غذای گرم نماندن ۱۴۴
۶. کشیدن غذا به اندازه نیاز ۱۴۵
۷. شک در غذای میزبان ۱۴۵
- ب: آداب حین خوردن غذا ۱۴۶
 ۱. خوش مزه و با اشتها خوردن ۱۴۶
 ۲. خوردن بی تعارف ۱۴۷
 ۳. مراعات حال هم‌کاسه ۱۴۸
 ۴. پرهیز از قلم کشی ۱۴۹
 ۵. سر گرمی به غذا ۱۴۹
 ۶. سکوت و خنده با دهان بسته ۱۵۰
 ۷. جویدن با دهان بسته ۱۵۰
 ۸. تمیز خوردن ۱۵۱
 ۹. پرهیز از پر خوری و شد خوری ۱۵۴
 ۱۰. نبود آب بر سفره ۱۵۵
 ۱۱. پرهیز از صداهای ناهنجار ۱۵۵
 - ج: آداب پس از غذا ۱۵۶
 ۱. جمع آوری نرمة نان ۱۵۷
 ۲. هل ندادن بشقاب ۱۵۷
 ۳. ترک نکردن سفره ۱۵۷
 ۴. رعایت ادب خلال ۱۵۸

۵. کمک به میزبان	۱۵۹
۶. تشکر و قدردانی	۱۵۹
۷. دعا در حق میزبان	۱۶۰
۸. پرهیز از دیرنشینی	۱۶۱
مدت مهمانی	۱۶۲
فصل سوم: وظایف مهمان پس از مهمانی	۱۶۴
۱. پرهیز از خیانت به میزبان	۱۶۴
۲. پرهیز از گلایه و شکایت	۱۶۵
۳. تصمیم بر حیران و دعوت از میزبان	۱۶۶
بخش سوم: وظایف میزبان	۱۶۷
فصل اول: وظایف میزبان پیش از مهمانی	۱۶۸
۱. چه کسی را مهمان کنیم	۱۶۸
۲. هماهنگی با خانواده	۱۶۹
۳. داشتن توان مهمانی	۱۷۰
۴. نظافت و معطر سازی	۱۷۱
۵. رعایت تناسب مهمانان	۱۷۲
۶. معلوم کردن شرح وظایف	۱۷۲
۷. فراهم آوردن وسیله رفت و برگشت	۱۷۳
۸. آماده کردن غذای مورد علاقه مهمان	۱۷۳
۹. پرهیز از تکلف در مهمانی	۱۷۵
۱۰. پرهیز از روزه گرفتن	۱۷۷
۱۱. دیگر وظایف میزبان پیش از دعوت مهمان	۱۷۸

۱۲. تسریع در مهمانی‌های بایسته ۱۸۰
- ولیمه و مهمانی‌های بایسته ۱۸۰
- یک: مهمانی در عروسی ۱۸۲
- دو: تولد نوزاد و عقیقه ۱۸۴
- سه: ولیمه منزل ۱۸۵
- چهار: سفر حج ۱۸۶
- پنج: پذیرایی از صاحبان عزا ۱۸۷
- شش: افطاری دادن ۱۹۰
- ملاک افطاری دادن ۱۹۱
- فصل دوم: وظایف میزبان در حال مهمانی ۱۹۳
- گفتار اول: هنگام ورود مهمان ۱۹۳
۱. جواب سلام ۱۹۳
۲. ابراز خوش‌رویی ۱۹۴
۳. نشان دادن جا ۱۹۶
۴. گرمی داشتن مهمان ۱۹۶
۵. داشتن احترام مهمان ۱۹۷
- گفتار دوم: در حال پذیرایی ۱۹۸
۱. پذیرایی بدون زحمت ۱۹۸
۲. ترتیب در پذیرایی نوع غذا ۱۹۸
۳. تعجیل در پذیرایی ۱۹۹
۴. اولین و آخرین نفر در آغاز و پایان غذا ۲۰۰
۵. هم‌غذا شدن با مهمان ۲۰۱
۶. نگاه نکردن به لقمه ۲۰۲

۷. وادار کردن به خوردن	۲۰۳
۸. پرهیز از تعارف زیاد	۲۰۴
۹. حفظ حرمت بزرگ‌ترها	۲۰۵
۱۰. پرهیزی از عذرخواهی و کم شمردن نعمت‌های خدا	۲۰۶
۱۱. پذیرایی از مهمان سرزده	۲۰۶
گفتار سوم: پس از پذیرایی	۲۰۸
۱. عدم توقع کار از مهمان	۲۰۸
۲. فراهم آوردن چوب خلال	۲۰۹
۳. پرهیز از منت گذاری	۲۱۰
۴. مسکوت گذاشتن قیمت غذا و میوه	۲۱۱
۵. صحبت نکردن از مثل و مسافرخانه	۲۱۱
۶. دیگر وظایف میزبان	۲۱۱
فصل سوم: وظایف میزبان پس از مهمانی	۲۱۳
۱. بدرقه مهمان	۲۱۳
۲. پرهیز از کمک کردن در هنگام رفتن مهمان	۲۱۴
۳. تشکر و قدر دانی	۲۱۵
۴. تأمین نیازمندی‌های بین راهی	۲۱۶
۵. هدیه دادن	۲۱۶
۶. آهسته در بستن	۲۱۶
بخش چهارم: آثار و پیامدها	۲۱۹
فصل اول: آثار و برکات مهمانی	۲۲۰
گفتار اول: آثار و برکات فردی	۲۲۰

۲۲۰	۱. شکر نعمت
۲۲۲	۲. افزایش روزی
۲۲۳	۳. تقویت روح
۲۲۳	۴. تمرین سخاوت و گشاده دستی
۲۲۴	۵. آموزش گناهان
۲۲۵	۶. تأمین بهداشت روانی
۲۲۶	۷. مهمانی در بهشت
۲۲۶	۸. راهایی از آتش دوزخ
۲۲۸	گفتار دوم: آثار و برکات اجتماعی
۲۲۸	۱. دوستی در راه خدا
۲۲۸	۲. احیای صلهٔ رحم
۲۳۰	۳. برقراری ارتباط عاطفی
۲۳۱	۴. درمان کم‌رویی و خجالت
۲۳۲	۵. کسب تجارب و تبادل اندیشه
۲۳۳	فصل دوم: بنیادهای آسودها
۲۳۳	۱. چشم و هم‌چشمی
۲۳۶	۲. ریا و خودنمایی
۲۳۷	۳. اسراف و مصرف بی‌رویه
۲۳۹	۴. فخر فروشی
۲۴۱	کتابنامه

سخن ناشر

مهمانی اختصاصی اجتماعی و انسانی است که از همان آغاز شکل‌گیری جامعه بشری جاری و مطرح بوده و هست، اما باید دانست آنچه امروزه در جامعه وجود دارد و مردم بر حسب عادت به آن عمل می‌کنند امری است و آنچه که باید باشد امری دیگر است. ناگفته پیداست آنچه مهم است بخش دوم می‌باشد که باید برای تقویت فرهنگ دینی و عمومی مردم به آموزه‌های اسلامی مراجعه کرد و باید‌های مهمانی تبیین نمود و در اختیار عموم قرار داد؛ اما سوگمندانه تا کنون در این باره کاری جدی صورت نگرفته است، و این موضوع با اینکه موضوعی مهم و نیازمندان است آنچه در مقام ایده و نظر و چه در مقام اجرا و عمل مورد بی‌مهری واقع شده و کتابی جامع که به تمام زوایای مهمانی پرداخته باشد و مسئولیت‌های مهمان و میزبان را تبیین کرده باشد، تدوین نشده است.

ما خوشحالیم این مژده را به عموم هموطنان و دیگر اقوام فارسی زبان بدهیم که با چاپ و انتشار کتاب حاضر، نقیصه موجود برطرف خواهد شد. این کتاب که با کوشش و قلم فاضل ارجمند

رضا وطن دوست تدوین شده، توانسته است این موضوع را بکاود و با مراجعه به آموزه‌های اسلامی و سیره پیشوایان معصوم علیهم‌السلام، به تبیین این موضوع بپردازد و نکاتی سودمند ارائه نماید.

هرچند تمام مطالب این کتاب قابل استفاده و درخور تحسین است، اما آنچه که شایسته است نام ببریم، وظایف هر یک از مهمان و میزبان است که هر کدام با شیوه‌ای نو و روان، در سه فصل طبقه بندی شده است. وظایف و مسئولیت‌های هر یک از مهمان و میزبان در فصلی جداگانه تبیین شده است که لازم است پیش از مهمانی صورت پذیرد. در دو فصلی دیگر، به بیان وظایف هر یک از مهمان و میزبان در هنگام مهمانی پرداخته شده و در این باره اطلاعاتی جامع و مطالبی سودمند یادآور شده است. و در ادامه در دو فصلی دیگر وظایف هریک از مهمان و میزبان را که باید پس از مهمانی صورت پذیرد، گوش زد کرده است.

اینک این کتاب را که برگرفته از آموزه‌های اسلامی است و خدمتی قابل توجه به فرهنگ دینی و عمومی مردم در خصوص مهمانی به شمار می‌آید، با فروتنی تمام به دوستانان فرهنگ و معارف اسلامی و نیز همه فارسی زبانان مهمان دوست پیشکش می‌نمایم.

انتشارات کتاب وطن

تابستان ۱۳۹۴

مقدمه

از آن رو که انسان موجودی اجتماعی می باشد، ناگزیر از رعایت یک سری سنت ها و آداب اجتماعی در جامعه است، آداب و سنت های مهمانی از جمله این آداب است. شریعت مقدس اسلام که برای زندگی اجتماعی پیروان خود اهمیتی بالا و جایگاهی والا قائل شده است، درباره این خصیصه اجتماعی، دستوراتی سازنده و راهکارهایی کارآمد ارائه داده است، این راهکارها در دو بخش قابل مطالعه و پی گیری است، نخست آنکه می توان آداب و چگونگی مهمان شدن را از لحظه دعوت و پذیرش آن تا لحظه خداحافظی به مطالعه نشست. و دیگر آنکه می توان به چگونگی میزبانی و مهمان پذیری از لحظه تصمیم به دعوت مهمان تا پذیرایی و در نهایت بدرقه و معافی را پی گرفت و نکاتی سودمند به دست آورد.

کتاب حاضر که در خصوص آداب مهمانی و میزبانی سامان یافته، تلاش می کند تا با الهام از آیات قرآن و استفاده از سیره گفتاری و رفتاری پیشوایان معصوم علیهم السلام، موضوع مهمانی را بکاود و آداب و شرایط آن را در قالب چهار بخش و سیزده فصل تبیین نماید و در اختیار همگان قرار دهد.

در بخش نخست، به تبیین مفاهیم و واژگان مرتبط با موضوع پرداخته است، و سپس با اشاره به پیشینه مهمانی، بیان ارزش معنوی مهمانی و میزبانی، این موضوع را پی گرفته و سرانجام با ذکر عوامل و پیش‌زمینه‌های مهمانی و نیز بیان اصول مهمانی، این بخش را به پایان برده است.

بخش دوم که از وظایف مهمان گفت‌وگو می‌کند، این وظایف را در سه فصل تنظیم نموده است. در فصل نخست، وظایف مهمان را پیش از رفتن به مهمانی به بحث گذارده است. در فصل دوم به تبیین وظایف مهمان در هنگام مهمانی از لحظه ورود تا زمان خداحافظی- پرداخته است و در فصل سوم از وظایفی که باید مهمان پس از مهمانی رعایت کند، گفت‌وگو کرده است.

بخش سوم که وظایف میزبان را به بحث گذارده است، مانند بخش دوم وظایف را در سه فصل، یعنی پیش از دعوت مهمان، در هنگام پذیرایی از مهمان و پس از مهمانی تبیین کرده است.

بخش چهارم که بخش پایانی است به بیان آثار و برکات مهمانی و نیز آسیب‌های آن اختصاص یافته است. مطالب این بخش به تفکیک در دو فصل تنظیم شده، در فصل نخست مهم‌ترین آثار مهمانی تبیین شده است و در فصل دوم به تبیین پیامدها و آسیب‌های مهمانی پرداخته است.

به این امید که اثر حاضر خدمتی اندک در جهت تبیین فرهنگ ناب اسلامی در خصوص مهمانی و میزبانی به شمار آید و مورد استفاده خوانندگان فارسی زبان قرار گیرد.